

Handläggare
Oliver Karlöf
Telefon: 08-508 276 59

Till
Idrottsnämnden

Remiss av betänkande Havet och människan (SOU 2020:83)

Svar på kontorsremiss från kommunstyrelsen (KS 2021/255)

Marina Högländ
Idrottsdirektör

Robert Sköld
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat till idrottsförvaltningen att yttra sig över betänkandet Havet och människan. Idrottsförvaltningen har fokuserat främst på att kommentera de ämnen som berör verksamhetens arbete inom fiskevård och båtsport. Dessa inkluderar marint skräp, förvaltning av fisk, reglering av fritidsfiske, undervattensbuler samt marina områdesskydd.

Idrottsförvaltningen ser gärna att det upprättas bättre kanaler för tips och bärgning av marint skräp samt kvarlämnade fiskeredskap. Rörande förvaltningen av gråsäl och skarv nämns möjligheten att använda preventiva metoder för att skydda fiskfredningsområden från säl samt att hitta effektiva sätt att uppfylla Länsstyrelsens förvaltningsplan för skarv.

Lagen om fritt handredskapsfiske behöver förtydligas i vissa avseenden. Den hindrar även många fiskevattenägare från intäkter, något som i större utsträckning bör kompenseras av statliga medel eller bidrag för ett långsiktigt arbete med havsmiljön och hotade fiskbestånd.

Riskerna vid ett eventuellt reduktionsfiske av storspigg tas upp eftersom följderna av en sådan åtgärd är svåra att förutse. Mer underlag efterfrågas. Förvaltningen stödjer även förslaget att flytta ut trålningsgränsen utanför kusten för att främja de viktiga strömmings- och skarpsillsbestånden.

Slutligen lyfter förvaltningen hur undervattensbullret från småbåts- hamnar och båtsporten påverkar lekområden och hur denna störning kan undvikas eller minskas under fiskens lek.

Ärendet

Med denna strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser vill Miljömålsberedningen skapa bättre förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och samtidigt miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning*. Miljömålsberedningen lämnar förslag som omfattar verksamheter inom fler politikområden och utgiftsområden än vad som vanligtvis ingår i området havsmiljö. Detta för att fånga upp fler påverkansfaktorer på havsmiljön som behöver åtgärdas. Två särskilda frågor har genomsyrat hela arbetet med strategin. Den första frågan är kopplingen mellan hav, klimatförändringen och havsförsurning. Den andra frågan är ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning.

Miljömålsberedningens ambition har varit att strategin inte ska förstärka målkonflikter utan att snarare integrera och harmonisera målen för olika verksamheter. Miljömålsberedningen föreslår två nya etappmål inom miljösystemet. Det ena etappmålet anger hur stor andel av fosfor och kväve som ska återföras till livsmedelsproduktion från stallgödsel, avlopp och matavfall till 2030.

Det andra etappmålet innebär att till 2030 ska ett nätverk av skyddade områden omfatta minst 30 procent av Sveriges havsområden genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder, samt att minst tio procent ska vara strikt skyddade. Miljömålsberedningen anser att det inte ska råda någon tvekan om att det är miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* som är målet för det önskade tillståndet för havet och som ska styra havsmiljöarbetet.

Kommunerna anses vara mycket viktiga aktörer i kustvattenområdet. Översiktsplanering, detaljplanering och strandskydd är tre viktiga rättsliga verktyg som kommuner förfogar över och där Miljömålsberedningen lägger förslag för att stärka kommunernas havsmiljöarbete och förtydliga deras ansvar.

Ärendets beredning

Idrottsförvaltningen har fått ärendet på remiss från kommunstyrelsen med svarstid senast den 20 april 2021. Inom förvaltningen har ärendet beretts inom avdelningen för idrottsverksamhet/idrott utomhus.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Idrottsförvaltningens synpunkter rör främst åtgärderna kopplade till marint skräp, förvaltning av fisk, reglering av fritidsfiske, undervattensbuller samt marina områdesskydd. Dessa områden ligger närmast den verksamhet som idrottsnämnden bedriver inom fiskevård och båtsport.

Idrottsförvaltningen anser att strategin i stort är mycket ambitiös och innehåller flera goda och framför allt genomförbara förslag som kan förbättra den marina miljön.

16.5.3 Marint skräp

I strategin föreslås att Kustbevakningen får rapporteringsskyldighet när de påträffar föremål som utgör en ej försumbar skada på den marina miljön. Idrottsförvaltningen stödjer detta förslag men anser även att frågan om hur inrapportering av marint skräp ska ske bör hanteras. Idag finns det ingen tydlig kanal för att anmäla mer omfattande marint skräp. Det vore en stor vinst om en lämplig tillsynsmyndighet fick ett utökat ansvar att ta emot och rapportera/hantera det skräp som allmänheten eller andra aktörer påträffar i havet.

17.7.1 Förvaltning av gråsäl och skarv

Diskussionen kring gråsälens roll och påverkan lyfts på ett mycket bra sätt i betänkandet. En åtgärdsmetod som förvaltningen anser saknas i strategin är dock skyddet av de mer kustnära bestånden av främst gädda och abborre. De många fredningsområden för vårlekande fisk samt kustmynnande vattendrag håller de flesta sport- och yrkesfiskare borta men både skarv och gråsäl har en stor negativ inverkan på många fiskarters förökning. Att använda sälskrämmor eller avspärningar under vattnet skulle kunna ge ett visst skydd mot åtminstone sälen och dess predation på viktiga rovfiskar. En nackdel med akustiska sälskrämmor är dock att de bidrar till det marina bullret. I Stockholm har en ny skarvförvaltningsplan antagits vars mål är att kraftigt reducera skarvbeståndet under en tioårsperiod. För att detta ska vara möjligt måste handläggningen av skydds jakt-sansökningar ge möjlighet till mer effektiva åtgärder som kan förverkliga planen. Jakt med hagelvapen, som är den vanligaste åtgärden, är inte tillräckligt effektiv och leder till onödigt lidande med många skadeskjutningar. Oljering och ankomstjakt på stillasittande fågel i kolonier skulle vara ett bättre alternativ.

17.9.11 Lite om reglering av fritidsfiske

Lagen om det fria handredskapsfisket infördes 1985, vilket i viss mån är ett hinder för fiskerättsägare att få inkomst av sina fiskevattnen i skärgården. Tidigare användes inkomsten ofta till lokal fiskevård. Idag är det olika bidrag som finansierar fiskevård men ett förslag har lagts om att införa en fiskevårdsavgift för att trygga finansieringen av fiskevården. En tryggad ekonomi behövs för fiskevården exempelvis via statsbidrag eller allmän fiskevårdsavgift så att en mer långsiktig skötsel med åtgärder kan vidmakthållas.

Det finns några oklarheter när det gäller Lagen om det fria handredskapsfisket som behöver utredas. Bland annat vilket antal spön som får användas per person samt hur de nya fiskemetoderna ska tolkas inom lagen, exempelvis vertikalfiske där elmotorer med GPS-ankring används.

17.8.3 Förvaltning av storspigg

I kapitel 17.8.3 beskrivs storspiggens populationsökning och att det genomförs projekt som ska utreda möjligheten att tråla upp dessa. För att förtydliga och undvika missförstånd bör det framgå att storspiggen uppehåller sig pelagialt, det vill säga i den fria vattenmassan, under vinterhalvåret för att sedan söka sig kustnära inför leken. Ett fiske efter spigg skulle således ske med finmaskig trål (avsedd för fiskarten tobis) utanför kusterna när fisken samlas i stora stim. Detta skulle minska risken för bifångst som annars är ett stort problem med den typen av trål. Historiskt sett har fiske längre ned i näringskedjan ofta lett till en svår återhämtning för ekosystemet, vilket också bör beaktas när det gäller storspiggen då det inte är helt klart vilken roll arten spelar i den förändrade havsmiljön.

17.13.6 Regleringar av fiske utanför skyddade områden för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster

Förvaltningen anser att trålgränsen utanför kusten bör flyttas ut för att skydda de minskande strömming- och skarpsillsbestånden. Kollapsen av dessa bestånd får allvarliga konsekvenser för hela ekosystemet och är en av de viktigare åtgärds punkterna för att få tillbaka ett hav i balans. Det påverkar såväl storspiggens explosionsartade ökning som rovfiskbestånden och gråsälens intåg i skärgården. Idrottsförvaltningen stödjer detta förslag och hoppas att utredningen som pågår ser värdet i utflyttningen av trålgränsen.

19.1 Undervattensbuller

Undervattensbuller lyfts som en svårberäknad men påtaglig faktor när det gäller påverkan på fiskar och marina däggdjur. Fokus ligger dock främst på sjöfarten med större fartyg. Idrottsförvaltningen ser gärna att småbåtshamnars påverkan på närliggande lekmiljöer även tas upp. För främst vårlekande arter kan störningen av mindre båtar ha en negativ inverkan, inte minst för yngelutvecklingen vilket nämns i strategin. Ett annat viktigt åtgärdsområde är att reducera båttrafiken i fredade lekvikar där det även bör argumenteras för införsel av propeller/motorförbud. Liknande försök har genomförts i exempelvis Licknevarpsfjärden i Östergötland, med stor framgång. En nackdel för fisketillsynen är att det är omtvistat huruvida fisketillsynen har tillträde till områden som skyddas av annan lagstiftning än fiskelagen exempelvis propellerförbud och säl- fågel-skyddsområden. Idrottsförvaltningen anser att det är viktigt att kunna ingripa mot eller kontrollera ett pågående fiske i ett sådant område.

På sidan 1050 i volym II nämns Nämndöfjärdens och Bästeträsk som två blivande nationalparker. Det tycks dock saknas en mening som förklarar hur statusen för dessa ser ut.

Bilaga

- Havet och människan volym I
- Havet och människan volym II